

**ФОРМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ ВИТКИХ
ЖИМОЛОСТЕЙ РОДУ *LONICERA* L. ДЕНДРОПАРКУ
"СОФІЇВКА" НАНУ У МОНОСАДАХ ТА ІНШИХ
ШТУЧНО СТВОРЕНИХ ЕКОСИСТЕМАХ.**

Музика Г.І., Порохнява О.Л.

Національний дендрологічний парк "Софіївка" НАН України
E-mail: musika1@ukr.net

Перші відомі літературні джерела щодо інтродукції, форм збереження і використання витких жимолостей у моносадах та інших штучно створених екосистемах дендропарку "Софіївка", а отже і в Правобережному Лісостепу України, датовані 1905 роком [1]. однак цілеспрямована робота з мобілізації висхідного матеріалу розпочата лише в 1985 році.

Колекція витких жимолостей Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України, що знаходиться в Правобережному Лісостепу України, розміщена в моносаду ліан і нараховує 21 таксон, які внесені до реєстру національного надбання. Таксономічний склад досліджуваних рослин представлений 15 видами, 2 різновидами, 1 формою та 5 гібридами. В колекції дендропарку представлені виткі жимолості, що відносяться до всіх секцій і майже всіх підсекцій роду *Lonicera* L. (Підрід *Chamaecerasus* Rehd. - Секція *Nintooa* (Sweet.) Rehd., підсекція *Breviflorae* Rehd., підсекція *Longiflorae* Rehd.; Підрід *Periclymenum* L., - підсекція *Phenianthi* Rehd., *Cypheolae* (Raf.) Rehd.), *Eucaprifolia* Rehd., які відрізняються між собою географічним походженням, місцем в системі роду та строками інтродукції – від 25 до 110 років, що й визначило їх позицію в акліматизаційному процесі, актуальність і значення результатів проведених досліджень для правильного вибору підходів їх використання у моносадах та інших штучно створених екосистемах.

Оскільки об'єкти наших досліджень є виткі види жимолості, приведемо коротку характеристику тільки тих підрозділів (секцій і підсекцій), в які вони входять, пропустивши

Біорізноманіття та його збереження

секції, що об'єднують прямостоячі види.

Підрід *Chamaecerasus* Rehd. Секція *Nintooa* (Sweet.) Rehd. Підсекція *Breviflorae* Rehd. Об'єднує 11 видів, поширених в центральній Азії і Гімалаях і представлена виткими вічнозеленими рослинами. Представники цієї підсекції представлені в колекції дендропарку “Софіївка” двома видами: *L. Henryi* Hemsl., *L. Giralddii* Rehd.. Підсекція *Longiflorae* Rehd. об'єднує 17 видів, поширених в Кореї, на півдні Японії до Індонезійського архіпелагу, в західній частині Гімалаїв. В колекції представлена двома таксонами: *L. japonica* Thunb., *L. japonica f. aureo-reticulata* Nichols..

Підрід *Periclymenum* L.. Підсекція *Phenianthi* Rehd. об'єднує 5 видів з північної Америки і 1 вид з Китаю. В колекції дендропарку “Софіївка” представлена одним видом – *L. sempervirens* L. та гібридними жимолостями: х *L. browni carr. var. fuchioides* Rehd., х *L. browni carr. var. punicea* Rehd., х *L. heckrottii* Rehd., х *L. tellmaniana* Spacht.. Підсекція *Cypheolae* (Raf.) Rehd. Об'єднує 10 видів з Північної Америки і один з Китаю. В колекції дендропарку представлена такими видами: *L. hirsuta* Eat., *L. dioica* L., *L. prolifera* Rehd., *L. flava* Sims. , *L. flavida* Cock.. Підсекція *Eucaprifolia* Rehd. В підсекцію входить 7 видів, поширених в Середземномор'ї, Європі, Кавказі, і один вид з Китаю. В колекції дендропарку “Софіївка” представлена 4 видами і 2 формами: *L. implexa* Ait., *L. caprifolium* L., *L. etrusca* Santi , *L. periclymenum* L., *L. p. var. belgica* Ait., *L. p. var. serotina* Ait..

Сучасні каріологічні дані (Janaki, Sanders, [3] і інші дослідники свідчать, що виткі жимолості мають, як правило, основне число $n=9$. Більшість інтродукованих видів — диплоїди ($2n=18$), хоча зустрічаються серед них тетраплоїди і гексаплоїди. Диплоїдними є більшість північноамериканських і середземноморських: *L. prolifera* Rehd., *L. caprifolium* L. та інші. У жимолості виткої – *L. periclymenum* знайдено як диплоїдну, так і тетраплоїдну форму.

Комплексні інтродукційні дослідження витких жимолостей роду *Lonicera* L. впродовж 30 - річного періоду (Г.І.Музика [2]) дозволило нам визначити ступінь акліматизації рослин в нових

Біорізноманіття та його збереження

умовах, провести оцінку їх життєздатності і перспективності за інтегральною числовою шкалою, встановити перспективи їх збереження і культивування у форматі нижчеперерахованих форм. Форми збереження і культивування біорізноманіття витких жимолостей роду *Lonicera* L. у моносадах та інших штучно створених екосистемах:

1. Колекційна ділянка ліан за межами паркової структури дендропарку "Софіївка". 1.1 Колекційна ділянка як база для комплексних наукових досліджень (інтродукційних, біоекологічних, селекційних і інших. 1.2 Колекційна ділянка як база для освітніх досліджень (морфологічних, систематичних та інших); 2. Колекційно–експозиційні ділянки ліан в складі паркової структури штучно створених екосистем. 2.1 В складі структури підліску молодих дубово–ясеневих насаджень (*L. caprifolium*). 2.2 В складі структури декоративного оформлених вхідних зон парку як вічнозелені ґрунтопокривні рослини (*L. japonica*, *L. Giraldui.*, *L. japonica f. aureo-reticulata.*, *L. periclymenum*, *L. p. var. belgica*, *L. p. var. serotina*). 2.3 В складі структури паркової ділянки "Звіринець" (*L. caprifolium*) з метою надання ділянці функціонального образу – природного, зарослого і непрохідного куточку; 3. Маточника – як база для збереження і розмноження генетичного біологічного різноманіття витких жимолостей; 4. Матеріал колекції витких жимолостей у формі культури *in vitro* в мікроклональній лабораторії. 5. Рослинний матеріал біорізноманіття витких жимолостей роду *Lonicera* L. у формі гербарних зразків та інше.

Література

1. *Каталог* дерев'єв и кустарников Уманского Царицына сада на 1905 г.
2. *Музика* Г.І. Виткі жимолості // Умань: Уманський дендропарк "Софіївка", 2002. — 144 с.
3. *Janaki Ammal* E.K.D.Sc. and Barbara Sauders. Chromosome numbers in spesies of *Lonicera* Rew Bull., 1952, 7 P. 539-541.